

Студент 4 курсу

факультету обліку і аудиту ХНЕУ ім. С. Кузнеця

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ АУДИТУ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Анотация. Розглянуто сутність та узагальнено поняття "аудит". Досліджено особливості проведення аудиту на сільськогосподарських підприємствах приватної форми власності. Визначено основні шляхи підвищення ефективності проведення аудиту на сільськогосподарських підприємствах.

Аннотация. Рассмотрена сущность и обобщено понятие "аудит". Исследованы особенности проведения аудита на сельскохозяйственных предприятиях частной формы собственности. Определены основные пути повышения эффективности проведения аудита на сельскохозяйственных предприятиях.

Annotation. The essence of the concept of audit has been reviewed and summarized. The features of the audit at private agricultural enterprises have been investigated. The basic ways to improve audit at agricultural enterprises have been identified.

Ключеві слова: аудит, сільськогосподарські підприємства, звітність, облік, інформація, достовірність, повнота, внутрішній контроль.

В умовах сучасних загальносвітових інтеграційних процесів система управління комерційними організаціями, в тому числі і сільськогосподарськими підприємствами, а саме планування, облік та контроль вибірково-господарської діяльності, дуже змінилася. Водночас необхідність урахування інтересів власників комерційних структур, їх акціонерів, працівників вимагає застосування інноваційних методів, а саме проведення аудиту.

Особливості аудиту в аграрних підприємствах вивчають М. Білик та О. Пономаренко [1]. Проте, незважаючи на певний досвід, накопичений до теперішнього часу в галузі аудиту, деякі питання залишаються недостатньо вирішеними, що й визначає актуальність обраної теми дослідження.

Метою даної статті є узагальнення особливостей аудиту на сільськогосподарських підприємствах та визначення можливих шляхів удосконалення проведення внутрішнього аудиту.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: дати визначення та розкрити сутність поняття "аудит"; дослідити особливості його проведення на сільськогосподарських підприємствах; визначити можливі шляхи вдосконалення проведення внутрішнього аудиту.

У результаті проведеного дослідження встановлено, що існує безліч трактувань поняття "аудит". Так, Д. Рой вважав, що аудит – незалежна перевірка і висловлення думки про фінансову звітність підприємства. На думку Д. Робертсона, аудит – це процес зменшення до сприятливого рівня інформаційного ризику для користувачів фінансових звітів. Білуха Т. М. трактує аудит як незалежну форму аудиторського контролю, що надається суб'єктам підприємницької діяльності на договірних засадах із питань ефективності господарювання та достовірності її відображення в бухгалтерському обліку та звітності. Водночас Кулаковська Л. П., Піча Ю. В. вважають аудит незалежною експертизою обліку, фінансової звітності та висловлення думки аудитора щодо повноти, законності та достовірності відображення в них фінансово-господарських операцій господарюючого суб'єкта [1]. Таким чином, термін "аудит" не має однозначного трактування, проте кожен із наведених є відображенням сутності поняття з різних боків.

Отже, аудит – це, перш за все, перевірка. Тому важливо, щоб його проведенням займався висококваліфікований спеціаліст, який окрім достатніх знань бухгалтерського обліку, стандартів аудита та інших законодавчих документів, мав таку якість, як уважність та досвід роботи у даній сфері.

Аудитор мусить керуватися "Кодексом етики професійних бухгалтерів" [2] та дотримуватися встановлених ним принципів.

Необхідно зазначити, що малі підприємства недержавної власності, в тому числі сільськогосподарські, не підлягають обов'язковій аудиторській перевірці. Проте, якщо керівник зацікавлений у підтвердженні достовірності інформації, що міститься у фінансовій звітності, в його інтересах проводити внутрішній контроль.

Як правило, на сільськогосподарських підприємствах виробництво має два напрями – рослинництво і тваринництво.

Рослинництво як галузь господарства характеризується рядом особливостей. Воно визначається, з одного боку, впливом природних факторів, з іншого – соціальних, які необхідно враховувати під час організації бухгалтерського обліку. Такою особливістю є те, що земля – один із основних засобів виробництва, тоді як у промисловості вона є лише територією, місцем, на якому розташоване підприємство. На відміну від інших засобів, які в процесі виробництва поступово зношуються, внаслідок чого їх через певний проміжок часу необхідно замінювати новими, земля є незмінним засобом виробництва. За умови раціонального використання вона не тільки не зношується, а навпаки, підвищує свою родючість.

Тваринництво, у свою чергу, пов'язано з використанням і впровадженням ефективних умов для вирощування відповідних тварин, забезпечення балансу харчування, додержання встановлених норм із вирощування та відгодівлі і забезпечення документального обліку всіх процесів у тваринницькій галузі.

Зазначені напрями діяльності сільськогосподарських підприємств й обумовлюють особливості проведення аудиту цих суб'єктів господарювання.

Автором визначено, що під час проведення аудиту на сільськогосподарських підприємствах вирішуються такі питання:

дотримання підприємством норм, визначених П(С)БО 16 "Витрати", їх переліку під час віднесення окремих витрат до прямих матеріальних, трудових, а також загальновиробничих та інших;

правильність відображення в регістрах бухгалтерського обліку всіх видів прямих витрат на виробництво;

законність формування загальновиробничих витрат і віднесення їх на рахунки бухгалтерського обліку;

обґрунтування об'єктів і номенклатури статей витрат;

документальне оформлення операцій з обліку витрат виробництва і калькуляції собівартості та виходу продукції рослинництва й тваринництва;

правильність оформлення витрат і виходу продукції промислових, допоміжних та обслуговуючих виробництв;

достовірність формування, розподілу та відображення в обліку загальновиробничих витрат та ін. [1].

Необхідно зазначити, що під час аудиту витрат на виробництво встановлюється наявність норм витрачання сировини та матеріалів, калькуляцій (планових і звітних). Необхідно перевірити правильність складання звітів із собівартості продукції, записи в бухгалтерських документах для виявлення необґрунтованих списань різних витрат на виробництво. Крім того, звітні калькуляції підприємства звіряють із первинними документами та записами в облікових регістрах. У ході проведення перевірки аудитором потрібно перевірити дотримання встановленого порядку обліку та калькулювання собівартості продукції за окремими виробами.

Аудит калькуляції має важливе значення, тому що підприємства іноді встановлюють на продукцію ціни без відповідного обґрунтування. Вивчаючи обґрунтованість складеної калькуляції собівартості продукції звіряють її дані з даними первинних документів, записами в облікових регістрах, що дає можливість визначити правильність облікових даних і повноту відображення фактичної собівартості окремих видів продукції.

Крім того, аудитор, досліджуючи діяльність сільськогосподарських підприємств, звертає увагу на правомірність віднесення витрат до загальновиробничих та їх розподіл, правильність групування витрат за місцями їх виникнення (виробництво, цех, дільниця, робоче місце), оцінювання незавершеного виробництва, правильність розподілу витрат між готовою продукцією та незавершеним виробництвом, інвентаризації незавершеного виробництва та відображення її результатів.

На думку автора, підвищенню рівня ефективності аудиту на сільськогосподарських підприємствах сприяє виконання всіма учасників внутрішнього аудиту своїх обов'язків;

наявність тісного зв'язку всіх служб сільськогосподарського підприємства та звичайних працівників, які володіють знаннями про різні ділянки виробництва – добре знають всі переваги та недоліки;

правильна організація перевірок – всі об'єкти повинні знаходитися під контролем;

проведення моніторингу внутрішнього аудиту з метою виявлення недоліків системи внутрішнього контролю;

координація діяльності служби внутрішнього контролю з роботою органів, які здійснюють незалежний зовнішній аудит.

Комплексний підхід до виконання всіх зазначених заходів сприятиме найбільшою мірою удосконаленню роботи внутрішньої системи аудиту сільськогосподарського підприємства [1].

Отже, аудит витрат основної діяльності і собівартості продукції відіграє важливу роль для сільськогосподарських підприємств у зв'язку з тим, що аграрна галузь має безліч особливостей, а аналітично-методичне забезпечення є не досконалим. Це означає, що аудитор під час роботи на сільськогосподарських підприємствах мусить використовувати методи перевірки, максимально адаптовані до специфіки підприємства, керуючись при цьому нормативною базою. Таким чином, можна зробити висновок, що ефективність аудиту залежить від творчого підходу до роботи самого аудитора, а також наявності спеціальних знань бухгалтерського обліку в галузі сільського господарства, а також нормативної бази. Синтез цих компонентів і є запорукою успіху аудитора в галузі сільського господарства.

Наук. керівн. Кожушко О. В.

Література: 1. Білик М. Д. Організація і методика аудиту сільськогосподарських підприємств : підручник / М. Д. Білик. – К. : КНЕУ, 2003. – 628 с. 2. Про аудиторську діяльність : Закон України від 14.09.2006 р. № 140 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://portal.rada.gov.ua>. 3. Власюк Г. В. Удосконалення обліку й аудиту витрат і доходів сільськогосподарських підприємств [Електронний ресурс] / Г. В. Власюк. – Режим доступу : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/so_c_gum/dtr/ep/2009_4/files/-EC40906.pdf. – Назва з екрану. 4. Мултанівська Т. В. Аудит в схемах та таблицях : навчальний посібник / Т. В. Мултанівська. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2011. – 400 с. 5. Немченко В. В. Практичний курс внутрішнього аудиту : [підручник] / В. В. Немченко, В. П. Хомутенко, А. В. Хомутенко. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 240 с. 6. Пономаренко О. Г. Аудиторська діяльність в аграрному секторі АПК : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук / О. Г. Пономаренко. – К., 2007. – 20 с. 7. Міжнародні стандарти аудиту, надання впевненості та етики. – К. : АПУ, 2011. – 1144 с.